

İlgili Kanun / Madde
6098 S. TBK/51

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/19895

Karar No. 2026/920

Tarihi: 05.02.2026

● İŞ KAZASI
● İŞVERENLİK SIFATININ NETLEŞTİRİLMESİNİN GEREKTİĞİ
EKSİK İNCELME

ÖZETİ kazanın gerçekleştiği iş yerine ilişkin sunulan sözleşme örnekleri, ruhsat bilgileri, ticaret sicil kayıtları ve iş yeri tescil dosyası incelenerek davalılar ile dava dışı MSY Yapı Ticaret firması arasındaki hukuki ilişkinin niteliğine yönelik de değerlendirme yapılmadığı bu hali ile de işverenlik sıfatı yönünde yeterli inceleme ve değerlendirme yapılmaksızın karar verildiği anlaşılmakla verilen hüküm hatalı olmuştur. Yine davacının Kurum Yüksek Sağlık Kurulu kararı ile belirlenen orana itirazı bulunmamasına rağmen davalılar itirazı üzerine hazırlanan ve daha yüksek oran belirleyen ATK 2.Üst Kurul Raporuna itibarla hüküm tesisi de davalılar lehine oluşan usuli kazanılmış hakkın ihlali niteliğinde olup bu husus da hatalıdır.

O halde mahkemece yapılacak iş; davacıya atfedilen kusur oranı somut olaya uygun görülmeyle birlikte ceza ve rücu dosyası (Dairemizce eksik evrakların ikmali amacıyla istenilen denetmen raporu içeriği ve İstanbul Anadolu 29. İş Mahkemesi 2019/804 Esas, 2023/99 Karar sayılı rücu dosyasında üst işveren sıfatıyla dava dışı MSY Yapı Ticaret firmasının yer aldığı ve Kurum alacağından sorumlu tutulduğu da görülmeyle) örneği, davalılar ve dava dışı firma arasında düzenlenen sözleşme hükümleri ,iş yeri tescil

dosyası, bu şirketlere ait faaliyet alanlarını da içerir ticaret sicil kayıtlarının ve tüm dosya kapsamının incelenmesinden sonra davalılar ile dava dışı MSY Yapı Ticaret Sanayi Limited Şirketi arasındaki hukuki ilişkinin niteliği, bir başka ifade ile asıl işveren-alt işveren ilişkisinin var olup olmadığı veya 3. kişi sıfatıyla davalının sorumluluğunun bulunup bulunmadığının yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde usulünce incelenip değerlendirilmesi ile Kurum denetmen raporu, rücu ve ceza dosyasında aldırılan kusura ilişkin bilirkişi raporları da dikkate alınarak çelişkileri giderecek ve yukarıdaki hususları gözeterek şekilde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği ile iş kazasının vuku bulduğu iş kolunda uzman bilirkişilerden kusur oran ve aidiyeti konusunda oluşa uygun kusur raporu almak, kusur oran ve aidiyetinin tereddüte yer bırakmayacak şekilde kesin olarak tespit edilmesinden sonra yeniden hesap raporunun aldırarak alınacak raporda davacının sürekli iş göremezlik oranının %19 oranı olarak esas almak ve davacı tarafça hükmün temyiz edilmediği görülmekle hükme esas alınan 10.07.2023 tarihli hesap raporundaki verilerin aynen korunması iş bu raporda işlemiş (bilinen) devre sonu tarihi dâhil bu verileri değiştirmeden, bu tarihten sonra yürürlüğe giren asgari ücretteki değişiklikleri de rapora yansıtılmamak (ve mahsubun önceki hüküm gibi yapılması) suretiyle belirlenen kusur oranlarını uygulamak ve usuli kazanılmış hakları gözeterek şekilde oluşacak sonuca göre bir karar vermekten ibarettir.

Taraflar arasındaki iş kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın taraf vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince taraf vekillerinin istinaf başvurularının kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılarak yeniden esas hakkında davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik

Hâkimi Semra Şiner tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; müvekkilinin alt işverenin davalılardan Uzmanlar Şirketinde sigortalı işçi olarak çalışırken 07.03.2017 tarihinde iş kazası geçirdiğini, iş kazası geçirdiği inşaat diğer davalılardan asıl işveren MSY Yılmaz Şirketinin bulunduğu, davalıların inşaat şantiyesinde çalışmakta iken 07.03.2017 tarihinde saat 08:15 sularında kule vinçten 30 metre yükseklikten 2 demir etre balyası başına ve 1 demir eltrede eline düşerek müvekkilini sakatladığını beyanla maddi ve manevi tazminatın hüküm altına alınmasını talep ve dava etmiştir.

II. CEVAP

Davalı Ballica Gayrimenkul Yatırım Anonim Şirketi (eski unvanı MSY Yılmaz İnşaat Taahhüt Elektrik ve Madencilik Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi) vekili cevap dilekçesinde özetle; müvekkili şirket açısından davanın husumetten reddini gerektiğini, kazanın oluşumunda asıl kusurun davacıda olduğunu, gerekli iş güvenliği önemlerinin alındığını, işçiye iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin eksiksiz verildiğini beyanla davanın reddini talep etmiştir.

Davalı Uzmanlar vekili cevap dilekçesinde özetle; davacının, müvekkil firmada 30.01.2017 tarihinde aylık brüt 1.777,50 TL ücretle işe başladığını, inşaat işçisi olarak görev yaptığını, 07.03.2017 tarihinde meydana gelen iş kazası tamamen davacının dikkatsiz ve sorumsuzca hareket etmesi, tüm uyarılara rağmen kule vinç yük taşırken altında dolaşması nedeniyle meydana geldiğini, kaza sonrasında davacı, müvekkil firma tarafından hastaneye kaldırılmış, tüm tedavi masrafları müvekkil firmaya karşılandığını, gerek asıl işveren olan MSY Yapı, gerekse müvekkili firmanın iş ve işçi güvenliğine önem veren firmalar olduğunu, bu doğrultuda, Nova Denetim ve İş Güvenliği Firmasınınca ilgili şantiye sürekli denetlenmiş ve inşaat bu hususta iş güvenliği uzmanı çalıştırıldığını, işçiye iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri eksiksiz verildiği gibi tüm ekipmanlarda kendisine eksiksiz olarak verilip ve denetiminin sağlandığını, tüm işçiler ile birlikte davacıya kule vincinin yük taşıdığı sırada hiç bir surette altından geçilmemesi, durulmaması hususları defalarca anlatıldığını ve uyarıldığını, davacının tüm uyarılara rağmen sorumsuz bir tutum sergileyerek vincin altından geçtiğini, müvekkili şirkette iş yeri ve işçi güvenliği tedbirlerinin alınmaması noktasından bir kusurun atfedilemeyeceğini beyanla davanın reddini talep etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararında özetle; "...Davacının 07.03.2017 tarihinde geçirmiş olduğu iş kazası nedeniyle YSK raporunda maluliyet oranının %19 olduğu, YSK raporuna itiraz üzerine dosya kapsamına göre aldırılan ATK raporunda da maluliyet oranının %53 oranında tespit edildiği anlaşılmıştır. Dosya kapsamında aldırılan tazminat hesabına ilişkin 10.07.2023 tarihli dosya içeriğine uygun raporuna göre SGK tarafından ödenen

geçici iş göremezlik gelirleri düşüldükten sonra maddi zararının 1.843.245,01-TL olduğu sabit olup davacının davasının kabulü davalıdan tahsiline karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..." gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri tarafından istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davalı Uzmanlar Proje Uygulama Müh. İnş. Taah. San. ve Tic. Ltd. Şti. vekili gerekçeli istinaf dilekçesi ile davacının SGK Yüksek Sağlık Kurulunca verilen maluliyete ilişkin raporunu kabul ettiğini, davalıların itirazı üzerine dosyanın maluliyet oranının tespiti için Adli Tıp Kurumuna gittiğini, Adli Tıp Kurumu raporunda maluliyetin %53 olarak belirlendiğini, ancak Yüksek Sağlık Kurulu raporundaki %19 maluliyet oranının davalılar yönünden usuli kazanılmış hak olduğunu, hesaplamanın bu oran üzerinden yapılması gerektiğini, hesap raporuna esas ücretin hatalı tespit edildiğini, müvekkili tarafından davacıya yapılan ödemelerin mahsup edilmemesinin hatalı olduğunu belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

Davalı Balıca Gayrimenkul Yatırım Anonim Şirketi vekili gerekçeli istinaf dilekçesi ile müvekkiline %40 kusur verilmesinin hatalı olduğunu, müvekkilinin asıl işveren olmadığını, 3. kişi konumunda olduğunu, davacının Yüksek Sağlık Kurulu raporunu kabul ettiğini, hesaplamanın Yüksek Sağlık Kurulu raporu doğrultusunda yapılması gerektiğini, hesap raporuna esas aylık ücretin hatalı tespit edildiğini, diğer davalı tarafından yapılan ödemelerin mahsup edilmesi gerektiğini belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

Davacı vekili gerekçeli istinaf dilekçesi ile manevi tazminata az hükmedildiğini, manevi tazminat taleplerinin tam kabulü gerektiğini belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "...Davalılar vekilleri davacının Yüksek Sağlık Kurulunun raporunu kabul ettiğini, davalıların itirazı üzerine Adli Tıp Kurumundan verilen maluliyete ilişkin raporda maluliyetin %19'dan, %53'e çıktığını, davacının itirazı olmadığı için kendileri yönünden usuli kazanılmış hak doğduğunu, maddi tazminat hesaplamasının %19'luk maluliyet oranına göre yapılması gerektiğini istinaf sebebi olarak ileri sürmüş iseler de her ne kadar dairemizce davalıların bu istinaf sebepleri doğrultusunda aktüerya bilirkişisi İbrahim Yılmaz'dan maddi tazminat hesabına yönelik rapor alınmış ise de Yüksek Sağlık Kurulunun vermiş olduğu maluliyet raporuna davacı tarafça itiraz edilmemesinin davalılar lehine usuli kazanılmış hak teşkil etmeyeceği, aksi yorumun sadece davanın taraflarına sağlanmış usuli bir

güvence olması durumunun maddi hak talebinin kısıtlanması, usul hukukunun adil yargılanma güvenceleri içinde maddi hukukun gerçekleşmesine, hakların korunması amacına da aykırı olduğu, maddi gerçekliğin usule feda edilmesi anlamına gelebileceği, Anayasa Mahkemesinin 20/05/2024 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 2021/21347 başvuru numaralı 21.12.2023 tarihli kararında da belirtildiği üzere adil yargılanma hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin kararında bu yönde olduğu anlaşılmakla İlk Derece Mahkemesince kaldırılan aktüerya hesap bilirkişisi raporundaki maddi tazminat hesaplamasının yerinde olduğu, davalıların bu yöndeki istinafinin haklı olmadığı kanaatine varılmıştır. Davalılar vekilleri aynı zamanda davalı tarafından yapılan ödemelerin mahsup edilmesi gerektiğini istinaf sebebi olarak ileri sürmüş olup; İlk Derece Mahkemesince hesaplanan maddi tazminat alacağına Dairemizce kaldırılan hesap bilirkişisi raporundaki davalıların yapmış olduğu 22.700,00 TL tutarındaki ödemenin güncelleştirilmesi sonucunda hesap edilen 34.934,75 TL'nin mahsup edilmesi gerekmekte olup, bu husus ek rapor kaldırılmasına gerekli bir durum olmayıp mahsup işlemi dairemizce aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince kaldırılan aktüerya hesap bilirkişisi raporundaki maddi tazminat hesaplaması 1.843.245,01 TL - 34.934,75 TL (Dairemizce kaldırılan hesap bilirkişisi raporundaki davalıların yapmış olduğu ödemenin güncelleştirilmesi sonucunda bulunan) =1.808.310,26 TL davacının maddi tazminat alacağı hesaplanmıştır.

Davacı vekili manevi tazminata az hükmedildiğini, manevi tazminat taleplerinin tam kabulü gerektiğini istinaf sebebi olarak ileri sürmüş olup; davacının maluliyet oranı, tarafların kusur durumu, tarafların sosyal ekonomik durumu, davacının meydana gelen iş kazasından dolayı duymuş olduğu elem ve ızdırap dikkate alındığında manevitazminat talebinin tam kabulüne karar verilmesi gerekirken kısmen kabulüne karar verilmesinin hatalı olduğu, davacı vekilinin istinafında haklı olduğu kanaatine varılmıştır. ..." gerekçesiyle taraf vekillerinin istinaf başvurularının kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılarak yeniden esas hakkında;

"A- Davanın kısmen kabulü ile

-Davacının maddi tazminatı talebinin kabulü ile 1.808.310,26 TL'nin kaza tarihi olan 07.03.2017 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebinin reddine,

-Davacının manevi tazminat talebinin kabulü ile 100.000,00 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 07.03.2017 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine," şeklinde karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içerisinde davalılar vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı Ballica Gayrimenkul Firma vekili temyiz dilekçesi ile istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü itirazlarını yinelemek suretiyle Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılmasına, İlk Derece Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Uzmanlar Proje Firma vekili temyiz dilekçesi ile istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü itirazlarını yinelemek suretiyle Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılmasına, İlk Derece Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, iş kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemlerine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 369. maddesinin birinci fıkrası ile 371. maddesi, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13, 16, 20 ve 21. maddeleri ile 4857 sayılı İş Kanunu'nun 77. maddesi.

3. Değerlendirme

Mahkemece sendikalar tarafından bildirilen emsal ücret, TÜİK emsal ücret araştırması verisi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Fen İşleri Başkanlığı tarafından ilan edilen emsal işçilik ücretlerinin ortalamasının alınması suretiyle davacının ücretinin dönem asgari ücretinin 1,921 katı olarak tespit edildiği ve bu doğrultuda düzenlenen hesap raporunun hükme dayanak kılındığı, ortalama alınması şeklindeki bu uygulamanın yerinde olmadığı anlaşılmakta ise de tespit edilen 1,921 katı ücretin davacının yaptığı işin niteliğine, mesleki tecrübesine, yaşına, tanık anlatımlarına ve dosya kapsamına göre yerinde olduğu anlaşıldığından bu husus bozma sebebi yapılmamıştır.

Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre, davalılar vekillerinin aşağıdaki bent kapsamı dışındaki sair temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

Dosya kapsamındaki kayıt ve belgelerden; davalı Uzmanlar Proje Firması sigortalısı olarak çalıştırılan davacı kazalının iş yerinde, kule vinçten malzeme düşmesi suretiyle yaralandığı, kazanın gerçekleştiği iş yerine ilişkin davalı Ballica Gayrimenkul Yatırım Anonim Şirketi (eski unvanı MSY Yılmaz İnşaat Taahhüt Elektrik ve Madencilik Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi) vekilinin beyanına ve Dairemizce eksik evrakların ikmalî amacıyla dosyanın iade edilmesinden sonra sunulan belge ve sözleşmelere göre dava dışı MSY Yapı Ticaret Sanayi Ltd. Şti.

Firması tarafından İstanbul ili Pendik ilçesi 186 no.lu parselde yapılacak 212 dairelik inşaatın sözleşmeye ekli mimari, betonarme, elektrik, mekanik ve asansör projelerine uygun olarak yapım işinin davalı Ballica Gayrimenkul (eski unvan ile MSY Yılmaz Firmasına verildiği), devamla bu sözleşme kapsamında üstlenilen işin bir kısmının (kaba inşaat işleri) davalı Uzmanlar Proje Firmasına verildiği, Mahkemece hükme esas alınan kusur heyet bilirkişi raporunda davalı Ballica Firmasının üst işveren sıfatıyla %40 oranında, davalı Uzmanlar Firmasının ise alt işveren sıfatıyla %50 oranında, davacı işçinin %10 oranında kusurlu olduğu tespitinin yapıldığı, davacının sürekli iş göremezlik oranının Kurumca % 19 oranı olarak belirlendiği, davalılar vekillerinin itirazları üzerine dosyanın Yüksek Sağlık Kuruluna gönderildiği, Yüksek Sağlık Kurulunun 07.10.2020 tarihli kararı ile oranın %19 oranı olarak belirlendiği, kararın taraflara tebliğ olunduğu, davacı vekilince takip eden 05.02.2021 tarihli celsede YSK kararına bir diyeceğimiz yoktur şeklinde beyanda bulunduğu, Mahkemece davalılar vekillerinin itirazları üzerine dosyanın ATK 2.Üst Kuruluna gönderildiği ve bu kez oranın %53 olarak belirlendiği, dosyanın hesap bilirkişisine tevdi edildiği, 10.07.2023 tarihli hesap raporunda davacının sürekli iş göremezlik oranı %53 oranı olarak kabulü ile zararının 1.843.245,01 TL olarak hesaplandığı, davacı vekilince rapor gibi talep arttırım sunulduğu, Mahkemece rapor doğrultusunda karar verildiği, davalılar vekillerinin istinaf başvurusu üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının kabulü ile davalılarca yapılan ödemenin mahsubu suretiyle İlk Derece Mahkemesi hükmünün kaldırılarak yeniden esas hakkında davanın kısmen kabulüne karar verildiği anlaşılmaktadır.

4857 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi, işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren, işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş ilişkisi denir.

İş Kanunu'nun 2. maddesinin 7. fıkrasına göre bir işverenden, iş yerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denir. Bu ilişkide asıl işveren, alt işverenin işçilerine karşı o iş yeri ile ilgili olarak bu Kanundan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumludur.

5510 sayılı Kanun'un 12/6. maddesi ile de asıl işveren, bu Kanunun işverene yüklediği yükümlülüklerden dolayı alt işveren ile sorumlu tutulmuştur.

4857 sayılı Kanun'un 2/7. maddesi ile işçilerin İş Kanunu'ndan, sözleşmeden ve toplu iş sözleşmesinden doğan hakları, 5510 sayılı Kanun'un 12/6. maddesi ile de Kurumun alacakları ve işçinin sosyal güvenlik hakkı daha geniş koruma-güvence altına alınmak istenmiştir. Aksi halde 4857 veya 5510 sayılı

Kanun'dan kaynaklanan yükümlülüklerinden kaçmak isteyen işverenlerin işin bölüm veya eklentilerini muvazaalı bir biçimde başka kişilere vermek suretiyle yükümlülüklerinden kaçması mümkün olurdu.

Asıl işveren ile alt işverenin birlikte sorumluluğu "müteselsil sorumluluktur". Asıl işveren, doğrudan bir hizmet sözleşmesi bulunmamakla birlikte İş Kanunu'nun 2. maddesinin 6. fıkrası gereğince alt işverenin işçilerinin iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle uğrayacakları maddi ve manevi zarardan alt işveren ile birlikte müteselsilen sorumludur. Bu nedenle meslek hastalığına veya iş kazasına uğrayan alt işverenin işçisi veya ölümü halinde mirasçıları tazminat davasını müteselsil sorumlu olan asıl işveren ve alt işverene karşı birlikte açabilecekleri gibi yalnızca asıl işverene veya alt işverene karşı da açabilirler.

Alt işverenden söz edebilmek ve asıl işvereni, aracının borçlarından sorumlu tutabilmek için bir takım zorunlu unsurlar bulunmaktadır.

a) İş yerinde işçi çalıştıran bir asıl işveren bulunmalıdır. Sigortalı çalıştırmayan "işveren" sıfatını kazanamayacağı için bu durumdaki kişilerden iş alanlar da aracı sayılmayacak ve anılan madde kapsamında dayanışmalı sorumluluk doğmayacaktır.

b) Bir başka işveren, iş yerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin bir işte veya bir işin bölüm veya eklentilerinde iş almalı ve sigortalı çalıştırmalıdır.

c) İşverenlik sıfatını, alınan işte ve o iş nedeniyle sigortalı çalıştırılması sonucunda kazanmış olması aranacaktır. Bu kişinin diğer bir takım işyerlerinde çalıştırdığı sigortalılar nedeniyle kazandığı işverenlik sıfatının sonuca etkisi bulunmamaktadır.

d) İşverenden alınan iş, işverenin sigortalı çalıştırdığı işe göre ayrı ve bağımsız bir iş yeri olarak değerlendirilebilecek nitelikte olmamalıdır, aksi halde iş alan kimse aracı değil, bağımsız işveren niteliğinde bulunacaktır.

e) İşin bütünü başka bir işverene bırakıldığında, iş anahtar teslimi verildiğinde veya işveren kendi iştiğal konusu olmayan bir işi kendisi sigortalı çalıştırmaksızın bölerek ihale suretiyle farklı kişilere vermişse, iş sahibi (ihale makamı) Kanunun tanımladığı anlamda asıl işveren olmayacağından, bir alt-üst işveren ilişkisi bulunmayacaktır.

f) Alt işverenin aldığı iş, işverenin asıl işinin bölüm ve eklentilerindeki işin bir kesimi ya da yardımcı işler kapsamında bulunmalıdır. Asıl işverenden alınan iş, onun sigortalı çalıştırdığı işe göre ayrı ve bağımsız bir nitelik taşımaktaysa, işi alan kimse alt işveren değil, bağımsız işveren sayılacaktır. Bu noktada belirleyici yön; yapılan işin, diğerinin bütünüleyici, yardımcı parçası olup olmadığıdır. İş yerindeki üretimle ilgili olmayan ve asıl işin tamamlayıcısı niteliğinde bulunmayan bir işin üstlenilmesi halinde, alt işverenden söz etme olanağı kalmayacak, ortada iki bağımsız işveren bulunacaktır. (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24.05.1995 gün ve 1995/9-273-548 sayılı kararı da aynı yöndedir.)

Öte yandan, usulî kazanılmış hak davaların uzamasını önlemek, hukuki alanda istikrarı sağlamak ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla Yargıtay uygulamaları ile geliştirilmiş, öğretilde kabul görmüş ve usul hukukunun vazgeçilmez ana ilkelerinden biri haline gelmiştir. Usulü müktesep hak, anlam itibarıyla, bir davada, Mahkemenin ya da tarafların yapmış olduğu bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve uyulması zorunlu olan hakkı ifade etmektedir.

Mahkemenin, Yargıtayın bozma kararına uyması ile bozma kararı lehine olan taraf yararına bir usulü kazanılmış hak doğabileceği gibi bazı konuların bozma kararı kapsamı dışında kalması yolu ile de usulü kazanılmış hak gerçekleşebilir. Yargıtay tarafından bozulan bir hükmün bozma kararının kapsamı dışında kalmış olan kısımları kesinleşir. Bozma kararına uymuş olan Mahkeme kesinleşen bu kısımlar hakkında yeniden inceleme yaparak karar veremez. Bir başka anlatımla, kesinleşmiş bu kısımlar, lehine olan taraf yararına usulü kazanılmış hak oluşturur (04.02.1959 gün ve 13/5 sayılı YİBK).

Kazanılmış haklar “Hukuk Devleti” kavramının temelini oluşturan en önemli unsurlardandır. Kazanılmış hakları ortadan kaldırıcı nitelikte sonuçlara yol açan yorumlar Anayasanın 2.maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı, hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

Yargıtay içtihatları ile kabul edilen “usulü kazanılmış hak” olgusunun, bir çok hukuk kuralında olduğu gibi yine Yargıtay içtihatları ile geliştirilmiş istisnaları bulunmaktadır. Örneğin Mahkemenin bozmaya uymasından sonra yeni bir içtihadı birleştirme kararı (09.05.1960 gün ve 21/9 sayılı YİBK) ya da geçmişe etkili yeni bir kanun çıkması karşısında, Yargıtay bozma ilamına uyulmuş olmakla oluşan usulü kazanılmış hak hukukça değer taşımayacaktır.

Usulü kazanılmış hakkın hukuki sonuç doğurabilmesi için bir davada ya taraflar ya Mahkeme ya da Yargıtay tarafından açık biçimde yapılmış olan ve istisnalar arasında sayılmayan bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş uyulması zorunlu olan bir hakkın varlığından söz edilebilmesi gerekir. (HGK.nun 12.07.2006 T., 2006/4-519 E, 2006/527 K, 03.12.2008 T., 2008/10-730 E., 2008/732 K.) Zira usulü kazanılmış hak ilkesikamu düzeniyle ilgilidir. (09.05.1960 T., 21/9; 04.02.1959 gün 13/5 sayılı İçtihadı Birleştirme kararı)

Somut olayda; Mahkemece tüm dosya kapsamından davalı Ballica Firmasının üst işveren , kazalı işverenin alt işveren olduğu yönünde değerlendirme yapılarak karar verilmiş ise de verilen karar eksik inceleme ve araştırmaya dayalıdır. Şöyle ki kazanın gerçekleştiği iş yerine ilişkin sunulan sözleşme örnekleri, ruhsat bilgileri, ticaret sicil kayıtları ve iş yeri tescil dosyası incelenerek davalılar ile dava dışı MSY Yapı Ticaret firması arasındaki hukuki ilişkinin niteliğine yönelik de değerlendirme yapılmadığı bu hali ile de işverenlik sıfatı yönünde yeterli inceleme ve değerlendirme yapılmaksızın karar verildiği anlaşılmakla verilen hüküm hatalı

olmuştur. Yine davacının Kurum Yüksek Sağlık Kurulu kararı ile belirlenen orana itirazı bulunmamasına rağmen davalılar itirazı üzerine hazırlanan ve daha yüksek oran belirleyen ATK 2.Üst Kurul Raporuna itibarla hüküm tesisi de davalılar lehine oluşan usuli kazanılmış hakkın ihlali niteliğinde olup bu husus da hatalıdır.

O halde mahkemece yapılacak iş; davacıya atfedilen kusur oranı somut olaya uygun görülmeyle birlikte ceza ve rücu dosyası (Dairemizce eksik evrakların ikmali amacıyla istenilen denetmen raporu içeriği ve İstanbul Anadolu 29. İş Mahkemesi 2019/804 Esas, 2023/99 Karar sayılı rücu dosyasında üst işveren sıfatıyla dava dışı MSY Yapı Ticaret firmasının yer aldığı ve Kurum alacağından sorumlu tutulduğu da görülmeyle) örneği, davalılar ve dava dışı firma arasında düzenlenen sözleşme hükümleri ,iş yeri tescil dosyası, bu şirketlere ait faaliyet alanlarını da içerir ticaret sicil kayıtlarının ve tüm dosya kapsamının incelenmesinden sonra davalılar ile dava dışı MSY Yapı Ticaret Sanayi Limited Şirketi arasındaki hukuki ilişkinin niteliği, bir başka ifade ile asıl işveren-alt işveren ilişkisinin var olup olmadığı veya 3. kişi sıfatıyla davalının sorumluluğunun bulunup bulunmadığının yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde usulünce incelenip değerlendirilmesi ile Kurum denetmen raporu, rücu ve ceza dosyasında aldırılan kusura ilişkin bilirkişi raporları da dikkate alınarak çelişkileri giderecek ve yukarıdaki hususları gözeterek şekilde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği ile iş kazasının vuku bulduğu iş kolunda uzman bilirkişilerden kusur oran ve aidiyeti konusunda oluşa uygun kusur raporu almak, kusur oran ve aidiyetinin tereddüte yer bırakmayacak şekilde kesin olarak tespit edilmesinden sonra yeniden hesap raporunun aldırılmak alınacak raporda davacının sürekli iş göremezlik oranının %19 oranı olarak esas almak ve davacı tarafca hükmün temyiz edilmediği görülmeyle hükme esas alınan 10.07.2023 tarihli hesap raporundaki verilerin aynen korunması iş bu raporda işlemiş (bilinen) devre sonu tarihi dâhil bu verileri değiştirmeden, bu tarihten sonra yürürlüğe giren asgari ücretteki değişiklikleri de rapora yansıtılmamak (ve mahsubun önceki hüküm gibi yapılması) suretiyle belirlenen kusur oranlarını uygulamak ve usuli kazanılmış hakları gözeterek şekilde oluşacak sonuca göre bir karar vermekten ibarettir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle,

Temyiz olunan, Bölge Adliye Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**,

Peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgililerine iadesine,

Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

05.02.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.